

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL SUDA

ODLUKA

Zahtjevi br. 14590/15 i 25405/15
Stjepan RINGWALD protiv Hrvatske
i Vanja RINGWALD protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 22. siječnja 2019.
u odboru u sastavu:

Krzysztof Wojtyczek, *predsjednik*,
Ksenija Turković,
Pauliine Koskelo, *sutkinje*,

i Renata Degener, *zamjenica tajnika Odjela*,

uzimajući u obzir gore navedene zahtjeve podnesene 17. ožujka 2015.
odnosno 15. svibnja 2015.,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada i odgovor na
očitovanje koje su dostavili podnositelji zahtjeva,
nakon vijećanja odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva u prvom predmetu, g. Stjepan Ringwald (prvi podnositelj zahtjeva), hrvatski je državljanin, rođen je 1972. godine i živi u Zagrebu. Podnositelja zahtjeva pred Sudom su zastupali g. A. Ilić i g. Z. Ringwald, odvjetnici iz Zagreba i Šibenika.

2. Podnositeljica zahtjeva u drugom predmetu, gđa Vanja Ringwald (druga podnositeljica zahtjeva), hrvatska je državljanica, rođena je 1947. godine i živi u Šibeniku. Podnositeljicu zahtjeva pred Sudom je zastupao g. R. Špaleta, odvjetnik iz Drniša.

3. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

4. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

1. Posebne izvidne mjere

5. Dana 10. prosinca 2009. Županijsko državno odvjetništvo u Šibeniku zatražilo je od istražnog suca Županijskog suda u Šibeniku da odobri upotrebu mjera tajnog nadzora u odnosu na G.Š.-a zbog sumnje da je počinio razbojništvo.

6. Tijekom istrage i upotrebom mjera tajnog nadzora protiv G.Š.-a, vlasti su prisluškivale i snimile brojne telefonske razgovore i poruke u vezi sa sumnjom na preprodaju droge. U tom je pogledu zabilježen telefonski broj prvog podnositelja zahtjeva.

7. Nakon podnošenja zahtjeva 8. siječnja 2010. od strane Županijskog državnog odvjetništva u Šibeniku, dana 11. siječnja 2010. istražni sudac Županijskog suda u Šibeniku odobrio je upotrebu mjera tajnog nadzora u odnosu na podnositelje zahtjeva zbog sumnje na preprodaju droge. Mjerodavno obrazloženje glasi kako slijedi:

„... dosadašnjim izvidima potvrđena je posebna komunikacija [M.S.-a] sa Stjepanom Ringwaldom [prvi podnositelj zahtjeva] u šifriranim porukama koji upućuju na dogovore oko preprodaje opojne droge, te na Vanju Ringwald [druga podnositeljica zahtjeva] koja se javlja kao osoba koja uplaćuje novac [stečen] od takve djelatnosti i koji novac se dalje koristi u nabavkama nove količine opojne droge.

... proizlaze osnove sumnje da su Stjepan i Vanja Ringwald počinili kazneno djelo iz čl. 173. st. 2. KZ u svezi čl. 41. ZIDKZ koristeći se navedenim brojevima mobilnih telefona ukazuje se osnovanim zahtjev državnog odvjetnika za određivanje posebnih mjera prema imenovanim osobama, budući se određeni podaci i dokazi mogu prikupiti samo na taj način ili bi njihovo prikupljanje na drugi način bilo povezano s nerazmjernim teškoćama.“

8. Nakon podnošenja daljnjeg zahtjeva od strane Županijskog državnog odvjetništva u Šibeniku, 18. veljače 2010. Županijski sud u Šibeniku izdao je nalog za proširenje mjere prema prvom podnositelju zahtjeva u odnosu na još jedan telefonski broj. Mjerodavno obrazloženje glasi kako slijedi:

„Naime, obradom [informacija pribavljenih prisluškivanjem] telefonskih poziva ... policija je došla do saznanja kako je većina osoba s kojima kontaktira Stjepan Ringwald počinitelji kaznenih djela [vezanih uz zlouporabu] opojnih droga i od ranije su evidentirani kao počinitelji raznih kaznenih djela, i to: zlouporabe opojnih droga, krađe, teške krađe i dr. Nadalje, dosadašnjim provođenjem posebnih izvida se došlo do saznanja da Stjepan Ringwald na određeni način preko V.M.-a distribuirao opojnu drogu i novčani iznos koji dobije preprodajom dostavlja Stjepanovoj majci Vanji Ringwald. Naloženim posebnim izvidnim mjerama nad Stjepanom Ringwaldom očekuje se da će se od istih kroz [prisluškivanje telefonskih razgovora] prikupiti operativna saznanja o okolnostima kaznenog djela zlouporabe opojnih droga, pravovremeno otkriti dogovor o mjestu i vremenu primopredaje droge, o kojim saznanjima bi policija pravovremeno reagirala na najučinkovitiji način radi zaticanja kupaca u posjedu droge i eventualnog

uočavanja same primopredaje droge, pa s obzirom da se određeni podaci i dokazi mogu prikupiti samo na način određen ovim nalogom ili bi njihovo prikupljanje na drugi način bilo povezano s nerazmjernim teškoćama, valjalo odlučiti kao u izreci ovog naloga.“

9. Dana 2. ožujka 2010. Županijski sud u Šibeniku je temeljem zahtjeva Županijskog državnog odvjetništva u Šibeniku obustavio određene mjere.

10. U međuvremenu, dana 23. veljače 2010., istražni sudac naložio je pretragu doma druge podnositeljice zahtjeva. Istog je dana oduzeto 4,7 kg marihuane, a podnositelji zahtjeva uhićeni su zbog sumnje na preprodaju opojnih droga.

2. Kazneni postupak

11. Nakon istrage, dana 17. svibnja 2010., protiv podnositelja zahtjeva i još dvije osobe podnesena je optužnica Županijskom sudu u Splitu za optužbe za preprodaju opojnih droga.

12. Dana 18. veljače 2011. Županijski sud u Splitu proglasio je podnositelje krivima te je prvog podnositelja osudio na kaznu zatvora u trajanju od pet godina i četiri mjeseca, a drugu podnositeljicu na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine.

13. Podnositelji zahtjeva uložili su žalbe protiv prvostupanjske presude. Prvi podnositelj zahtjeva osporio je prvostupanjsku presudu pred Vrhovnim sudom Republike Hrvatske, tvrdeći da je prisluškivanje njegovih telefonskih razgovora bilo nezakonito. Tvrдио je, *inter alia*, da nalozi za provođenje mjera tajnog nadzora nisu bili adekvatno obrazloženi i da su bili izdani u suprotnosti s pretpostavkama mjerodavnog domaćeg prava. Također je tvrdio da mu je povrijeđena presumpcija nevinosti zbog izjava načelnika Policijske uprave šibensko-kninske (vidi stavak 21. ove odluke).

14. Dana 5. srpnja 2011. Vrhovni sud Republike Hrvatske ukinuo je prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno suđenje. Utvrdio je da su prigovori prvog podnositelja zahtjeva u vezi s mjerama tajnog nadzora i povredom njegove presumpcije nevinosti neosnovani, ali da je prvostupanjski sud trebao izvesti neke druge dokaze. Posebno je naglasio da navodni nedostatak obrazloženja kojim se opravdavaju nalozi za provođenje mjera tajnog nadzora ne dovodi u pitanje zakonitost dokaza pribavljenih primjenom takvog nadzora.

15. Dana 26. travnja 2012. Županijski sud u Splitu proglasio je podnositelje krivima za djela za koja su optuženi te je prvog podnositelja osudio na kaznu zatvora u trajanju od pet godina i četiri mjeseca, a drugu podnositeljicu na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine. Sud je utvrdio da su sve sumnje koje je obrana iznijela u pogledu točnosti snimaka razjašnjene telekomunikacijskim i fonetskim vještačenjem tijekom suđenja. Stoga je odbio prigovore prvog podnositelja zahtjeva u vezi s korištenjem dokaza pribavljenih provođenjem mjera tajnog nadzora te je, oslanjajući se posebice na te dokaze, proveo detaljnu ocjenu pri utvrđivanju krivnje podnositelja zahtjeva.

16. Podnositelji zahtjeva uložili su žalbe protiv prvostupanjske presude. Prvi podnositelj zahtjeva tvrdio je da je prisluškivanje njegovih telefonskih razgovora bilo nezakonito i da mu je povrijeđena presumpcija nevinosti.

17. Dana 20. studenoga 2012. Vrhovni sud Republike Hrvatske odbio je žalbu podnositelja zahtjeva kao neosnovanu i potvrdio je prvostupanjsku presudu. Utvrdio je da je izjavama načelnika Policijske uprave šibensko-kninske u medijima povrijeđeno pravo prvog podnositelja zahtjeva na presumpciju nevinosti kako je zajamčeno na temelju članka 28. Ustava (vidi stavak 23. ove odluke), ali da ta povreda nije mogla utjecati na poštenost postupka vođenog pred vijećem sastavljenim od triju profesionalno izabраниh sudaca. Također je presudio da je prvostupanjski sud pravilno utvrdio sve relevantne okolnosti predmeta i da se osuđujuća presuda protiv podnositelja zahtjeva temeljila na ispravnoj i uvjerljivoj ocjeni dokaza i relevantnih činjenica. Mjerodavni dio presude Vrhovnog suda glasi:

„Točno je da su javni istupi načelnika Policijske uprave Šibensko-kninske u kojima je optuženog Stjepana Ringwalda označavao počiniteljem kaznenog djela za koje je tek trebalo provesti kazneni postupak u kojem je zadaća tužitelja dokazati krivnju optuženiku, bili neprimjereni i u suprotnosti s čl. 28. Ustava Republike Hrvatske kojom je za svaku osobu zajamčena pretpostavka njegove nedužnosti tako dugo dok mu u zakonito provedenom postupku sud ne utvrdi krivnju.

Međutim, ovakvo postupanje visokog policijskog dužnosnika, suprotno tvrdnjama istaknutim u žalbi, niti na koji način nije moglo utjecati na tijek kaznenog postupka u kojem je prvostupanjski sud u konačnici i utvrdio krivnju optuženika, a koje utvrđenje nalazi ispravnim i Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud.

Naime, optuženik ukazuje da je opisano postupanje visokog policijskog dužnosnika ... stvorilo sliku o njemu kao počinitelju kaznenog djela bez da je to utvrdio sud, a što je u nastavku odlučujuće utjecalo i na [raspravni] sud kako pri samom tijeku kaznenog postupka, tako i u trenutku presuđenja, zbog čega je povrijeđeno njegovo pravo na pravično suđenje.

No ima li se u vidu da se ne radi o predmetu u kojem bi u proces suđenja bili uključeni kao laički suci - suci porotnici, već ... su ... uključeni samo profesionalno izabrani suci, to konferencija za tisak ... u kojima se osumnjičenika, suprotno Ustavu Republike Hrvatske, već označava kao počinitelja kaznenog djela ne može biti od utjecaja na proces pravednog suđenja. Naime, suci profesionalci u procesu suđenja ne mogu zanemariti svoje stručno znanje (načelo pravičnog suđenja i načelo nedužnosti optuženika kao vodeća [načela] za kaznenu granu sudovanja) te mišljenje samo stručnih pomoćnika državnog odvjetnika (djelatnika policije) koji provode tek izvide kaznenog djela i samo pomažu tužitelju kao jednoj od stranaka u kaznenom postupku da argumentira svoj stranački stav o postojanju osnovane sumnje da je upravo određena osoba počinila određeno kazneno djelo uzeti kao opredjeljujuće u postupku suđenja. Suci svoje odluke temelje na znanju Ustava Republike Hrvatske, zakona te međunarodnih ugovora, koje norme implementiraju na konkretno utvrđeno činjenično stanje, a zatim za svoja utvrđenja u obrazloženju svoje odluke iznose argumente koji moraju biti takvi da s njima nezadovoljna stranka može polemizirati. Upravo ranije opisani pristup suđenju vidljiv je u pobijanoj presudi pa se stoga uopće ne može govoriti da bi postojala povreda prava na pravično suđenje javnim istupima načelnika Policijske uprave Šibensko-kninske u kojima je optuženog Stjepana Ringwalda označavao

počiniteljem kaznenog djela, ne poštujući ustavnu odredbu o pretpostavci optuženikove nedužnosti dok mu se krivnja pravomoćnom sudskom odlukom ne dokaže.“

18. Podnositelji zahtjeva podnijeli su ustavne tužbe Ustavnom sudu Republike Hrvatske, tvrdeći, *inter alia*, da je povrijeđeno njihovo pravo na presumpciju nevinosti. Prvi podnositelj zahtjeva također je prigovorio nezakonitom provođenju mjera tajnog nadzora i korištenju tako pribavljenih dokaza u kaznenom postupku koji se vodio protiv njega.

19. Dana 1. prosinca 2014. Ustavni sud Republike Hrvatske, potvrđujući obrazloženje Vrhovnog suda, odbio je ustavnu tužbu prvog podnositelja zahtjeva kao neosnovanu uz obrazloženje da je postupak u cjelini bio pošten. Također je presudio da izjave načelnika Policijske uprave šibensko-kninske u medijima nisu mogle izazvati percepciju javnosti da je prvi podnositelj kriv za počinjenje kaznenih djela o kojima je riječ.

20. Dana 1. prosinca 2014. Ustavni sud odbio je ustavnu tužbu druge podnositeljice zahtjeva kao neosnovanu. Potvrdio je zaključke nižih sudova i razloge navedene za njihove presude, ne dajući posebno obrazloženje vezano uz prigovor druge podnositeljice zbog povrede presumpcije nevinosti.

3. Izjave policijskih službenika

21. Dana 23. veljače 2010. televizijsko izvješće o uhićenju podnositelja zahtjeva emitirano je na Novoj TV, televizijskom kanalu s nacionalnom pokrivenošću. Izvješće je sadržavalo izjave određenih policijskih službenika i načelnika Policijske uprave šibensko-kninske koji je izjavio:

„2004. godine [prvi podnositelj zahtjeva] je uhićen i osuđen u Francuskoj, kojom prilikom je posjedovao tada 21 kg droge hašiš ...

Organizirani kriminal, i udruživanje u svrhu počinjenja takvog zločina, kažnjava se kaznom zatvora u trajanju od najmanje pet godina ili dugotrajnom kaznom zatvora. To znači da se [prvi podnositelj zahtjeva i druga podnositeljica zahtjeva] neće izvući.“

B. Mjerodavno domaće pravo

22. Mjerodavna odredba Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010 i 5/2014) glasi kako slijedi:

Članak 28.

„Svatko je nedužan i nitko ga ne može smatrati krivim za kazneno djelo dok mu se pravomoćnom sudskom presudom ne utvrdi krivnja.“

23. Mjerodavne odredbe Zakona o obveznim odnosima, (Narodne novine br. 35/2005 i 42/2008), glase kako slijedi:

Članak 19.

„(1) Svaka fizička i pravna osoba ima pravo na zaštitu svojih prava osobnosti pod pretpostavkama utvrđenim zakonom.

(2) Pod pravima osobnosti u smislu ovoga Zakona razumijevaju se prava na život, tjelesno i duševno zdravlje, ugled, čast, dostojanstvo, ime, [pravo na] privatnost osobnog i obiteljskog života, slobodu i dr.

...“

Članak 1046.

„Šteta je ... povreda prava osobnosti (neimovinska šteta).“

24. Mjerodavni dio članka 186.a Zakona o parničnom postupku (Narodne novine br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01 i 117/03) glasi kako slijedi:

„Osoba koja namjerava podnijeti tužbu protiv Republike Hrvatske dužna se je prije podnošenja tužbe obratiti sa zahtjevom za mirno rješenje spora državnom odvjetništvu koje je stvarno i mjesno nadležno.

...

Ako zahtjev iz stavka 1. ovoga članka ne bude prihvaćen ili o njemu ne bude odlučeno u roku od tri mjeseca od njegova podnošenja, podnositelj zahtjeva može podnijeti tužbu nadležnom sudu.

...“

25. Mjerodavno domaće pravo i praksa u pogledu provođenja mjera tajnog nadzora izloženi su u predmetu *Dragojević protiv Hrvatske* (br. 68955/11, stavci 52. - 61., 15. siječnja 2015.).

PRIGOVORI

26. Prvi podnositelj zahtjeva prigovorio je da je bio podvrgnut nezakonitim mjerama tajnog nadzora te da su tako pribavljeni dokazi korišteni u kaznenom postupku protiv njega, u suprotnosti s člankom 6. stavkom 1. i člankom 8. Konvencije.

27. Podnositelji zahtjeva prigovorili su na temelju članka 6. stavka 2. Konvencije da je njihovo pravo na presumpciju nevinosti povrijeđeno izjavama policijskih službenika.

PRAVO

A. Spajanje zahtjeva

28. U skladu s pravilom 42. stavkom 1. Poslovnika Suda, Sud odlučuje spojiti zahtjeve s obzirom na to da se odnose na slične činjenice i da otvaraju identična pitanja temeljem Konvencije.

B. Članak 8. Konvencije

29. Prvi podnositelj zahtjeva prigovorio je da je tajni nadzor njegovih telefonskih razgovora bio u suprotnosti s jamstvima članka 8. Konvencije, koji glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.“

1. Tvrdnje stranaka

30. Vlada je prihvatila da je došlo do miješanja u prava podnositelja zahtjeva na temelju članka 8. Konvencije. Međutim, smatrala je da je takvo miješanje bilo zakonito i opravdano. Konkretno, upućujući na zaključke Suda u predmetu *Dragojević* (br. 68955/11, 15. siječnja 2015.), Vlada je tvrdila da su nalozi istražnog suca sadržavali detaljno obrazloženje o postojanju „osnova sumnje“ u počinjenje kaznenog djela, kao i razloga zašto se učinkovita istraga ne bi mogla ostvariti na bilo koji drugi način.

31. Prvi podnositelj zahtjeva tvrdio je da su mjere tajnog nadzora koje su provedene protiv njega bile nezakonite jer su se temeljile na nalogima istražnog suca koji nisu bili propisno obrazloženi. Nisu sadržavali nikakvu ocjenu vjerojatnosti da je kazneno djelo počinjeno ili pitanja može li se istraga o tom kaznenom djelu provesti drugim, manje nametljivim sredstvima. Tvrdio je da domaće vlasti nisu dokazale da je miješanje u njegovo pravo na poštovanje njegova privatnog života i dopisivanje bilo opravdano i nužno, kako je propisano člankom 8. Konvencije.

2. Ocjena Suda

32. Sud se poziva na opća načela upotrebe mjera tajnog nadzora izložena u presudi *Dragojević* (gore citirana, stavci 78. - 84. i 86. - 89.; vidi također *Bašić protiv Hrvatske*, br. 22251/13, stavak 32., 25. listopada 2016., i *Matanović protiv Hrvatske*, br. 2742/12, stavak 112., 4. travnja 2017.). Kao što je utvrdio u presudi *Dragojević*, Sud u ovom predmetu utvrđuje da je

prisluškivanje telefona prvog podnositelja zahtjeva predstavljalo miješanje u njegovo pravo na poštovanje njegova privatnog života i njegovog dopisivanja, zajamčeno člankom 8. Konvencije (*ibid.*, stavak 85.).

33. Sud je u predmetu *Dragojević* (*ibid.*, stavci 90. - 101.) utvrdio da nedostatak obrazloženja naloga istražnog suca, zajedno s praksom domaćih sudova da zaobilaze taj nedostatak obrazloženja retroaktivnim opravdavanjem upotrebe mjera tajnog nadzora, nije bio u skladu s mjerodavnim domaćim pravom te u praksi nije osigurao odgovarajuće mjere zaštite od moguće zloupotrebe. Sud je stoga smatrao da takva praksa nije u skladu s pretpostavkom zakonitosti niti je dovoljna da ograniči miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegova privatnog života i dopisivanja na ono što je „nužno u demokratskom društvu“ (vidi također gore citirani predmet *Bašić*, stavci 33. - 34., i gore citirani predmet *Matanović*, stavak 114.).

34. Međutim, Sud primjećuje da u ovom predmetu, za razliku od predmeta *Dragojević*, *Bašić*, i *Matanović*, nalozi istražnog suca u vezi s upotrebom mjera tajnog nadzora nisu sadržavali samo zakonski izraz da se „istraga ne može provesti na drugačiji način ili da bi to bilo izrazito teško“. Ti su nalozi sadržavali obrazloženja koja su se temeljila na specifičnim činjenicama predmeta i posebnim okolnostima koje ukazuju na osnovanu sumnju da je prvi podnositelj zahtjeva počinio kazneno djelo i da se istraga ne može provesti drugim, manje nametljivim sredstvima (vidi stavke 8. i 9. ove odluke; vidi također *Roman Zakharov protiv Rusije* [VV], br. 47143/06, stavak 260., ECHR 2015).

35. S obzirom na gore navedeno, Sud utvrđuje da je u mjerodavnom domaćem pravu, kako su ga tumačili i primjenjivali nadležni sudovi u ovom predmetu, osigurana razumna jasnoća u pogledu opsega i načina na koji je ostvarena diskrecijska ovlast dodijeljena tijelima javne vlasti, te da su u praksi osigurane odgovarajuće mjere zaštite od moguće zloupotrebe. U skladu s time, dokazano je da je postupak za nalaganje i nadziranje provođenja mjera prisluškivanja telefona prvog podnositelja zahtjeva bio u potpunosti u skladu s pretpostavkama zakonitosti, te je na odgovarajući način ograničio miješanje u njegovo pravo na poštovanje njegova privatnog života i dopisivanja na ono što je bilo „nužno u demokratskom društvu“.

36. Iz toga proizlazi da je ovaj dio zahtjeva prvog podnositelja očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavcima 3. (a) i 4. Konvencije.

C. Članak 6. stavak 1. Konvencije

37. Prvi podnositelj zahtjeva prigovorio je da su u kaznenom postupku protiv njega korišteni dokazi pribavljeni nezakonitim mjerama tajnog nadzora. Pozvao se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

„... u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj.“

1. *Tvrdnje stranaka*

38. Vlada je istaknula da je podnositelju zahtjeva pružena odgovarajuća prilika da ospori dokaze o kojima je riječ i da se usprotivi korištenju istih u postupku, kao i da zatraži izvođenje daljnjih dokaza na suđenju. Prema mišljenju Vlade, sve su njegove tvrdnje u tom pogledu propisno ispitane i riješene od strane domaćih sudova, uključujući Vrhovni sud i Ustavni sud Republike Hrvatske. Štoviše, Vlada je smatrala da osporeni dokazi nisu bili jedini ili presudni dokazi za osuđujuću presudu protiv podnositelja zahtjeva, već su predstavljali samo jedan element u složenom skupu dokaza protiv njega.

39. Prvi podnositelj zahtjeva tvrdio je da kazneni postupak protiv njega nije ispunio zahtjeve poštenog suđenja. Tvrdio je da se njegova osuđujuća presuda temelji isključivo na dokazima pribavljenim nezakonitim i neopravdanim mjerama tajnog nadzora. Prema njegovom mišljenju, pozivanje domaćih sudova na te dokaze nije bilo popraćeno odgovarajućim postupovnim jamstvima koja jamče poštenost postupka.

2. *Ocjena Suda*

40. Sud je u više navrata naveo kako njegova zadaća nije ispravljati činjenične i zakonske pogreške koje je nacionalni sud navodno počinio osim ako i u onoj mjeri u kojoj su izazvale povredu prava i sloboda zaštićenih Konvencijom. Obično nije na Sudu da preispituje pitanja kao što je važnost koju domaći sudovi pridaju nekim dokazima ili zaključcima ili ocjenama u nekom pitanju koje razmatraju. Sud ne treba djelovati kao sud četvrtog stupnja te stoga neće ispitivati presudu domaćih sudova na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije, osim ako su njihova utvrđenja proizvoljna te očigledno nerazumna (vidi predmet *Zubac protiv Hrvatske* [VV], br. 40160/12, stavak 79., 5. travnja 2018. i u njemu citirane predmete). Štoviše, iako je člankom 6. Konvencije zajamčeno pravo na pošteno suđenje, njime nisu propisana nikakva pravila o dopuštenosti dokaza ili načinu na koji bi se dokazi trebali ocjenjivati, a to su prvenstveno pitanja koja se uređuju nacionalnim pravom i od strane nacionalnih sudova (vidi, među brojnim drugim izvorima prava, *Ziemiński protiv Poljske* (br. 2), br. 1799/07, stavak 49., 5. srpnja 2016.).

41. U ovom predmetu, Sud je utvrdio da je prigovor prvog podnositelja zahtjeva na temelju članka 8. Konvencije o tajnom nadzoru njegovih telefonskih razgovora očigledno neosnovan. To podrazumijeva da mjere tajnog nadzora i njima pribavljeni dokazi nisu nezakoniti jer je uvjet da se svako miješanje u prava podnositelja zahtjeva zaštićena člankom 8. mora temeljiti na zakonu svojstven jamstvima tog članka. Sud nadalje utvrđuje da podnositeljevi navodi ne upućuju na postojanje povrede jamstava poštenog suđenja u smislu članka 6. stavka 1. Konvencije.

42. Iz toga proizlazi da je ovaj dio zahtjeva prvog podnositelja očigledno neosnovan i mora se odbaciti u skladu s člankom 35. stavcima 3. (a) i 4. Konvencije.

D. Članak 6. stavak 2. Konvencije

43. Podnositelji zahtjeva nadalje su prigovorili da su izjave načelnika Policijske uprave šibensko-kninske u medijima dovele do povrede njihovog prava na presumpciju nevinosti kako je zajamčeno temeljem članka 6. stavka 2. Konvencije, koji glasi:

„2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.“

1. Tvrdnje stranaka

44. Vlada je tvrdila da je prigovor podnositelja zahtjeva podnesen izvan šestomjesečnog roka jer su izjave policijskog službenika kojima su podnositelji prigovorili dane na javnoj konferenciji 23. veljače 2010. godine. Pozivajući se na načela izložena u predmetu *Peša protiv Hrvatske* (br. 40523/08, stavci 132. - 33., 8. travnja 2010.), Vlada je primijetila da je Sud utvrdio da niti pravna sredstva predviđena Zakonom o kaznenom postupku, a niti ustavna tužba, nisu pravna sredstva koja je podnositelj morao koristiti prije obraćanja Sudu. S tim u vezi, Vlada je tvrdila da bi bilo nerealno očekivati da sud bilo koje instance oslobodi podnositelje, ukine osuđujuću presudu ili odbije optužbu protiv njih zbog činjenice da je policijski službenik, prije pokretanja kaznenog postupka protiv podnositelja, javno prognozirao ishod tog postupka. Takvo očekivanje ne bi imalo nikakvu podlogu ni u jednoj odredbi Zakona o kaznenom postupku ili Ustava.

45. S tim u vezi, Vlada je smatrala da su podnositelji zahtjeva trebali podnijeti svoj zahtjev najkasnije šest mjeseci nakon sporne konferencije za tisak.

46. Podredno, Vlada je smatrala da druga podnositeljica zahtjeva nije iscrpila sva učinkovita pravna sredstva. Konkretno, nije prigovorila zbog povrede presumpcije nevinosti pred prvostupanjskim i drugostupanjskim sudom, već je prvi put iznijela to pitanje u svojoj ustavnoj tužbi. Stajalište Vrhovnog suda usvojeno u predmetu prvog podnositelja zahtjeva pokazalo je da je druga podnositeljica zahtjeva trebala iznijeti pitanje njezinog prava na presumpciju nevinosti u fazi suđenja i podnošenja žalbe u postupku.

47. Podnositelji zahtjeva osporili su tvrdnje Vlade, tvrdeći da su njihovi zahtjevi podneseni u roku od šest mjeseci i da su u potpunosti iscrpili domaća pravna sredstva.

2. Ocjena Suda

48. Sud ponavlja da, u skladu s člankom 35. stavkom 1. Konvencije, on može razmotriti predmet tek nakon što se iscrpe sva domaća pravna sredstva. Svrha je članka 35. državama potpisnicama dati priliku da spriječe ili isprave povrede za koje se navodi da su ih počinile prije nego se ti navodi podnesu Sudu (vidi, primjerice, *Gherghina protiv Rumunjske* [VV] (odl.), br. 42219/07, stavak 84., 9. srpnja 2015.).

49. Obveza iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava stoga podrazumijeva da podnositelji zahtjeva moraju iskoristiti uobičajena pravna sredstva koja su im dostupna i dostatna za njihove prigovore na temelju Konvencije. Postojanje predmetnih pravnih sredstava mora biti dovoljno sigurno ne samo u teoriji nego i u praksi, jer će im inače nedostajati potrebna dostupnost i djelotvornost. Da bi bilo djelotvorno, pravno sredstvo mora moći izravno ispraviti pobijano stanje stvari i mora nuditi razumne izgleda za uspjeh (*ibid.*, stavak 85.).

50. Točno je da je u gore citiranom predmetu *Peša* Sud presudio da izjave koje su dali visoki državni dužnosnici u suprotnosti s pravom podnositelja zahtjeva na presumpciju nevinosti i koje su objavljene u raznim novinama ne mogu poslužiti kao osnova za žalbu ili bilo koje drugo pravno sredstvo u kontekstu kaznenog postupka protiv podnositelja zahtjeva budući da se, prema mjerodavnom domaćem pravu, takva osnova sastoji od činjeničnih pogrešaka i pravnih pogrešaka kao i postupovnih pogrešaka.

51. U pogledu mogućnosti ulaganja ustavne tužbe, Sud je u predmetu *Peša* presudio da se ustavna tužba može podnijeti samo protiv odluke koju je donijelo nadležno tijelo vlasti. Međutim, glede pobijanih izjava nije donesena nikakva odluka i stoga protiv njih nema nikakve ustavne tužbe.

52. Sud se u svojim zaključcima pozvao na domaće zakonodavstvo. Međutim, kao što je vidljivo iz činjenica ovog predmeta, Vrhovni sud doista je utvrdio da je pravo prvog podnositelja zahtjeva na presumpciju nevinosti bilo povrijeđeno osporenim izjavama policijskog službenika (vidi stavak 17. ove odluke), ali da to nije utjecalo na poštenost kaznenog postupka protiv njega. Takav razvoj pristupa nacionalnih sudova mora se uzeti u obzir. S druge strane, druga podnositeljica zahtjeva nije podnijela takve prigovore Vrhovnom sudu.

53. U kontekstu ovog predmeta Sud također smatra važnim ponoviti načela o statusu žrtve podnositelja zahtjeva. Odluka ili mjera povoljna za podnositelja zahtjeva u načelu nije dovoljna da ga liši njegovoga statusa „žrtve“ osim ako nacionalne vlasti nisu izričito, ili barem u biti, priznale povredu i nakon toga podnositelju pružile zadovoljštinu za tu povredu Konvencije (vidi *Murray protiv Nizozemske* [VV], br. 10511/10, stavak 41., 26. travnja 2016., i *Nada protiv Švicarske* [VV], br. 10593/08, stavak 128., ECHR 2012). To priznanje i zadovoljština najčešće su rezultat iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava (vidi *Staykov protiv Bugarske*, br. 49438/99,

stavak 89., 12. listopada 2006., i *C i D protiv Hrvatske* (odl.), br. 43317/07, 14. listopada 2010.).

(a) U pogledu prvog podnositelja zahtjeva

54. Glede toga jesu li nacionalne vlasti priznale povredu Konvencije, Sud napominje da je u presudi od 20. studenog 2012. Vrhovni sud izričito naveo da su javne izjave policijskih službenika bile neprihvatljive i u suprotnosti s člankom 28. Ustava, koji jamči presumpciju nevinosti. Prema mišljenju Suda, to utvrđenje svakako predstavlja priznanje povrede prava prvog podnositelja na presumpciju nevinosti, bez obzira na činjenicu da Vrhovni sud nije utvrdio da mu je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje. Sud ne nalazi ništa proizvoljno u tvrdnji Vrhovnog suda da osporene izjave nisu mogle utjecati na kazneni postupak u kojem je prvostupanjski sud proglasio prvog podnositelja krivim. Konkretno, napominje da je prvostupanjsko vijeće sastavljeno isključivo od profesionalno izabраниh sudaca, koji su sudili u predmetu na temelju dokaza iznesenih tijekom suđenja i važećih zakona (vidi stavak 17. ove odluke za daljnje tvrdnje Vrhovnog suda).

55. U pogledu pitanja zadovoljštine, Sud napominje da u kontekstu kaznenog postupka Vrhovni sud nije ovlašten dodjeljivati naknadu štete za povredu konvencijskih prava. S druge strane, pravo na poštovanje ugleda i časti smatra se dijelom „prava osobnosti“ na temelju članka 19. Zakona o obveznim odnosima. Na temelju članka 1046. istog Zakona, smatra se pak da svaka povreda „prava osobnosti“ predstavlja neimovinsku štetu. Budući da je Vrhovni sud izričito utvrdio da je pravo prvog podnositelja zahtjeva na presumpciju nevinosti povrijeđeno izjavama policijskih službenika kojima se pretpostavlja da je kriv prije bilo kakvog utvrđenja kaznenih sudova u tom pogledu – izjavama koje se također mogu smatrati napadom na njegov ugled i čast – a što prvom podnositelju zahtjeva pruža realnu mogućnost dobivanja naknade na temelju gore navedenih odredbi Zakona o obveznim odnosima (usporedi i gore citirani predmet *C i D protiv Hrvatske*).

56. Sukladno svemu navedenom, Sud utvrđuje da su nacionalne vlasti izričito priznale povredu prava prvog podnositelja zahtjeva na presumpciju nevinosti. To utvrđenje pružilo mu je razumnu mogućnost dobivanja zadovoljštine. Međutim, nije zatražio naknadu štete u tužbi protiv države. Iako pokretanje parničnog postupka za naknadu štete samo po sebi ne može u potpunosti ispraviti povredu prava na presumpciju nevinosti (vidi *Konstas protiv Grčke*, br. 53466/07, stavak 29., 24. svibnja 2011., i *Paulikas protiv Litve*, br. 57435/09, stavak 41., 24. siječnja 2017.), takav postupak u kombinaciji s priznanjem od strane Vrhovnog suda povrede njegovog prava na presumpciju nevinosti zadovoljava pretpostavku djelotvornosti.

57. Iz toga proizlazi da je prvi podnositelj zahtjeva, kada je Vrhovni sud utvrdio da mu je povrijeđeno pravo na presumpciju nevinosti, morao koristiti samo pravna sredstva za dobivanje zadovoljštine za tu povredu. Stoga je, čak i da je odlučio podnijeti tužbu Ustavnom sudu, bilo očito da u tom postupku

ne može dobiti naknadu za navodnu povredu. Jedini put za dobivanje naknade štete bila je tužba na temelju članka 19. i 1046. Zakona o obveznim odnosima, koju prvi podnositelj zahtjeva nije iskoristio.

58. U skladu s tim, ovaj se prigovor mora odbaciti na temelju članka 35. stavaka 1. i 4. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

(b) U pogledu druge podnositeljice zahtjeva

59. Sud napominje da je druga podnositeljica zahtjeva, *inter alia*, prvi put iznijela pitanje njezinog prava na presumpciju nevinosti u svojoj ustavnoj tužbi. Ustavni sud nije proveo nikakvu ocjenu tog prigovora. Odgovorio je na drugo pitanje vezano uz poštenost kaznenog postupka protiv druge podnositeljice zahtjeva, promatrajući taj postupak u cjelini i utvrđujući da je pošten, te je odbio ustavnu tužbu kao neosnovanu (vidi stavak 20. ove odluke).

60. Druga podnositeljica zahtjeva nije iznijela pitanje svojeg dvostrukog suđenja i kažnjavanja bilo tijekom suđenja pred Županijskim sudom u Splitu bilo u svojoj žalbi protiv prvostupanjske presude Vrhovnom sudu. Stoga je pozvala dotični kazneni sud da s postupovnog stajališta utvrdi povredu presumpcije nevinosti. Činjenica da je Vrhovni sud utvrdio povredu u tom pogledu u odnosu na prvog podnositelja zahtjeva dokazuje da je druga podnositeljica zahtjeva trebala iskoristiti to pravno sredstvo.

61. U nekoliko predmeta u odnosu na Hrvatsku, Sud je već smatrao da su podnositelji zahtjeva, iznoseći iste prigovore koje su iznijeli pred Sudom tijekom cijelog domaćeg postupka, pravilno iskoristili domaća pravna sredstva, kako to zahtijeva članak 35., stavak 1. Konvencije (vidi *Tarbuk protiv Hrvatske*, br. 31360/10, stavak 32., 11. prosinca 2012.; *Zrilić protiv Hrvatske*, br. 46726/11, stavci 46. - 48., 3. listopada 2013.; *Horvatić protiv Hrvatske*, br. 36044/09, stavak 70., 17. listopada 2013.; i *Marić protiv Hrvatske*, br. 50132/12, stavak 53., 12. lipnja 2014.). Iz toga proizlazi da svojim neispunjavanjem gore navedenih pretpostavki druga podnositeljica zahtjeva nije iscrpila domaća pravna sredstva.

62. U skladu s tim, taj se dio zahtjeva druge podnositeljice mora odbaciti na temelju članka 35. stavaka 1. i 4. Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Odlučuje spojiti zahtjeve;

Utvrđuje da su zahtjevi nedopušteni.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 14. veljače 2019.

Renata Degener
Zamjenica tajnika

Krzysztof Wojtyczek
Predsjednik

© 2019 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.